Štev. 17. V Ljubljani, 25. avgusta 1916. LVI. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 8. septembra 1916.

Izrazi udanosti

slovenskega naprednega učiteljstva do Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. povodom Njegovega 86letnega rojstnega dne.

Povodom 86letnega rojstnega dne Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. so se poklonili dne 18. avgusta t. l. načelniki slovenskih naprednih učiteljskih organizacij: Jakob Dimnik, L. Jelenc in Juraj Režek gospodu deželnemu predsedniku na Kranjskem, visokorodnemu gospodu Henriku grofu Attemsu ter mu izročili v imenu učiteljstva, ki je združeno v teh organizacijah izraze udanosti, ljubezni, zvestobe in pokorščine do milega vladarja in gospodarja in do vse prejasne hiše Habsburške.

Načelnik Zaveze L. Jelenc je nagovoril gospoda deželnega predsednika s temile besedami:

Velečastiti gospod deželni predsednik!

Visokorodni gospod grof!

Danes ko praznujejo vsi narodi širne mogočne Avstrije 86letni rojstni dan svojega očeta, presvitlega cesarja Franca Jožefa I., izražamo načelniki slovenskih naprednih učiteljskih organizacij v imenu učiteljstva, ki je združeno v teh organizacijah, najglobočjo udanost, ljubezen, zvestobo in pokorščino do Nj. Veličanstva, presvitlega cesarja in vladarja.

Obenem izražamo iskreno vročo željo, da bi dobrodejno nebo ohranilo dragoceno življenje našega premodrega vladarja do skrajnih mej človeškega življenja v blagor in srečo naše Avstrije ter Mu podelilo v sedanji, siloviti vojski slavno zmago nad vsemi mnogobrojnimi sovražniki.

Zagotavljamo pa tudi zopet ob tej priliki, da hoče učiteljstvo, kakor dosedaj tako tudi v prihodnje vzgajati vsekdar izročeno mladino v pravem patriotiškem duhu, v ljubezni in udanosti do presvitlega cesarja in do vse prejasne cesarske hiše.

Vaše visokorodje pa prosimo, da bodi tolmač teh naših čuvstev, zagotovil in želja pred Najvišjim prestolom.«

Gospod deželni predsednik se je prijazno zahvalil deputaciji za izraze udanosti in zvestobe ter zatrdil, da jih sporoči pred Najvišji prestol. Deputaciji pa je naročil, da naj poskrbi, da naj izve učiteljstvo, da bo z veseljem in rade volje storil to.

Priporočil pa nam je tudi, da naj učiteljstvo vzgaja, kakor dosedaj tudi v prihodnje izročeno mladino v patriotiškem duhu, v udanosti, ljubezni, zvestobi in pokorščini do presvitlega cesarja in Njegove cesarske hiše.

Dne 18. avgusta t. l. je praznoval naš cesar 86letnico svojega rojstva. — Vsi narodi naše monarhije so se tega dne spominjali svojega vladarja z izrazi in zagotovili najiskrenejše vdanosti in ljubezni. Med najzvestejšimi pa stoji na prvem mestu slovenski narod s svojim učiteljstvom, ki ga je učilo ljubiti cesarja in domovino in ki je ves čas v dobi vojne bodisi doma na svojih službenih mestih, bodisi na bojnem polju z dejanji sijajno dokazalo to zvestobo. — Iz naših src kipe navdušeni kici: Bog živi cesarja in domovino!

Nova Avstrija.

Pod naslovom »Nova Avstrija« je objavil neki avstrijski slovanski politik z imenom »Moravius« več temeljito in stvarno pisanih člankov. V teh razpravlja o vprašanjih, ki so za bodočnost države sploh ter za nje slovanska plemena posebe največje važnosti. Ta vprašanja se tičejo prihodnje preuredbe naše države, revizije notranjih političkih razmer v posameznih avstrijskih narodih ter razmerja med njimi.

Že iz kratko označene vsebine teh vprašanj je razvidno, da je s temi vprašanji tesno združeno šolstvo, zlasti osnovno šolstvo, ki udarja vsakemu narodu značaj, oblikuje njegovo individualnost ter ustvarja temelje narodovi kulturi! Brez narodnega osnovnega šolstva si nobenega kulturnega naroda ne moremo misliti! In tudi bodočnosti nikogar in ničesar ne moremo ustvarjati, ako najprej ne zapletemo v globino in višino prvih in glavnih pogojev narodove eksistence — njegove izobrazbe, ki naj objema vse sloje ter vsem slojem zbudi in razmahne duševne sile ter jih usposobi za tekmo v boju življenja in tako potom posameznikov do skupnosti (narodu — državi) najvišje mogočo energijo v čuvanju svoje eksistence ter v napredovanju v moralnem in materialnem pogledu!

In naj naši državniki in politiki kakorkoli preurejajo in preurede staroslavno našo monarhijo, mimo enega vprašanja ne pojde nihče! To je vprašanje izobrazbe vseh narodov, vprašanje narodnega šolstva, življenjsko vprašanje narodov in domovine! Čim višje stoji to šolstvo, čim popolnejše in pravičnejše je urejeno in organizovano, tem gotovejšo in sijajnejšo bodočnost garantuje državi!

Zato imamo tudi in zlasti slovenski učitelji pravico in dolžnost, da ne stojimo ob strani, ko se rešujejo taka vprašanja vitalnega pomena, ampak da se zanje najintenzivnejše zanimamo. Naši tovariši, ki so na bojnem polju, zastavljajo svojo kri in svoje življenje za moč in veličino države; mi pa, ki smo doma, glejmo na najdragocenejše narodovo imetje — na njegovo šolstvo, da nas kdaj ne obsodi očitek, da smo v tem velikem času za pečjo dremali, popolnoma pozabivši, da smo učitelji svojemu narodu, stvarnik in otranje sile in lepote svoje domovine!

Novi državni smotri, pravi »Moravius«, imajo z ene strani svoj višek v misiji, da je posredovalka med Vzhodom in Zapadom, na drugi strani pa da se dalje razvija v moderno pravno, kulturno in gospodarsko državo na podlagi narodne, verske in gospodarske enakopravnosti vseh svojih prebivalcev v okvirju državne enotnosti.

Kakor gotove ustavne naprave, tako se tudi stranke ne smejo smatrati kot svrha zase. Stranke ne obstojajo zaradi sebe, temveč so le sredstvo, ki se naj z njim realizujejo zahteve posameznih narodov, ki skupno tvorijo avstrijsko državo v narodno-kulturnem, gospodarskem in političkem oziru.

Nemci v sudetskih deželah zahtevajo narodno avtonomijo, Nemci alpskih dežel jo odklanjajo in se nagibljejo deželni avtonomiji. — Isto razcepljenost vidimo tudi v slovanskem taboru, v katerem znaten del južnih Slovanov, Slovakov in Malorusov istotako energično zahteva narodno avtonomijo, kakor se največji del Čehov in Poljakov opira na deželno avtonomistično stališče.

Nas najbolj zanima vprašanje glede deželne in narodne avtonomije, ki ustvarja že dolgotrajen spor v političkem življenju naše monarhije. V tem sporu padajo narodne meje, ker vidimo pristaše, oziroma nasprotnike prvega in drugega principa v obeh skupinah: med Nemci in med Slovani. — Čehi in Poljaki se nagibljejo k deželni avtonomiji. Prvi v skrbi za historično celokupnost svojega kraljestva, drugi v strahu, da bi uvedba narodne avtonomije skrčila politiško veljavo poljskega elementa na korist Malorusom! Mi južni Slovani monarhije pa se nagibljemo k narodni avtonomiji iz razloga, ki mu tudi naši severni bratje ne morejo odrekati veljavnosti: ves naš položaj priča, kako so politiške meje, ki nas ločijo v različne upravne skupine, ubijale vsako našo veljavo in ustvarjale neprekoračljive zapreke proti našemu razvoju. Izvzemši Kranjsko so nam večine v zakonodajnih zastopih odrekale potrebna sredstva, in tako smo ostali v svoji celokupnosti brez sredstev, kar nam je onemogočalo vsako uveljavljenje življenske sile in energije, ki je je v nas v razmerno obilni meri. — Pri Nemcih vidimo nasproten pojav: oni na severu se nagibljejo k narodni, oni v alpskih deželah k deželni avtonomiji. Prvi, ker bi se hoteli emancipirati od deželne uprave, drugi se upirajo narodni avtonomiji, ker bi bila na korist Slovencev v tistih deželah, kjer imajo Nemci moč v rokah.

Najvažnejši razlog pa, da se mi avstrijski južni Slovani in posebe mi učitelji ogrevamo za narodno avtonomijo, je ozir na naše šolstvo, na našo narodno kulturo, ki bi sicer ne mogla izvrševati v taki meri, kakor smo to povedali na začetku tega članka. Mi hočemo tudi Novi Avstriji ustvarjati temelj in ščit, zato pa moramo imeti predvsem dovoljne hrane in pogojev življenja svoji narodni samobitnosti!

Vojna.

KAREL VANIČ.

Zopet je posegla kruta smrt v naše vrste ter ugrabila mlado življenje, ki je obetalo toliko dobrega in lepega. Došla nam je žalostna vest, da je na tirolski fronti dne 22. julija umrl junaške smrti, zadet od sovražnikove granate v glavo tovariš Karel Vanič iz Krškega. Pokopali so ga na vojaškem pokopališču. — V mladeniški dobi 21 let, ko se je ravno pripravil in usposobil, da poln idealov stopi v življenje — je omahnil v prezgodnji grob. — Pokojni tovariš se je leta 1894. rodil v Krškem, kjer je obiskoval ljudsko in meščansko šolo. Leta 1914 je dovršil ljubljansko učiteljišče in je istega leta nastopil svojo prvo službo na Raki. Malo časa je služboval tudi v Krškem. — Pri vojakih je služil kot enoleten prostovoljec. — V boju proti zahrbtnemu sovražniku ga je dohitela nemila smrt in nam ugrabila mladega, nadebudnega, delavnega in zavednega tovariša.

Bodi vrlemu tovarišu - junaku v naših srcih ohranjen blagin časten spomin!

*

ALOJZIJ IVANETIČ.

Tovariš Alojzij Ivanetič, kadet v 27. domobranskem p. p., ki je bil

ravnokar dovršil ljubljansko učiteljišče, je padel junaške smrti za domovino in cesarja v ljutih bojih dne 13. avgusta t. l. — Naskakoval je sovražne postojanke in jih dosegel. Kar se pojavi pred njim truma sovražnikov. Puškino kopito ga je v boju na nož zadelo po glavi, da je obležal na mestu mrtev. Tudi njega čaka, žal, šele po smrti zasluženo odlikovanje. — Zgrudil se je v prerani grob zopet eden najnajmlajših tovarišev.

Bodi junaku-učitelju, ki mu še ni bilo dano, da bi med slovenskim narodom vzgajal in učil mladino, ohranjen blag in trajen spomin!

*

NA DEŽELNE GOSPODARSKE POMOŽNE URADE ZA VPOKLICANE

se smejo obračati častniki in vojaki, ki pred vpoklicanjem ali iz vojne svojih zasebnopravnih zadev ne morejo urediti, kakor tudi njihovi sorodniki (rodovinski člani), da morejo le-ti v imenu vpoklicanih vzeti ureditev navedenih zadev v roke. V onih slučajih, kjer je po zakonitih predpisih potrebno odvetniško zastopstvo, zlasti pri pravdah pred sodnim dvorom ali pritožbah zoper ukrepe komisij za odmero preživnine na c. kr. upravno sodišče, je možno dobiti pravnega zastopnika po gospodarsko-pomožnih uradih. Taki gospodarsko-pomožni uradi obstoje: v Ljubljani (deželno sodišče, soba št. 114 in mestna hiša), na sedežih c. kr. okrajnih glavarstev in večih občinskih zastopov.

*

ŠESTMESEČNI TEČAJ ZA IZOBRAZBO BOLNIŠKIH SESTER.

Z ozirom na čezdalje večjo potrebo strokovno izučenih pomožnih oseb za vse oddelke javne zdravniške oskrbe je odredilo zunanje ministrstvo, da se ustanove šestmesečni stalni tečaji za temeljito izobrazbo bolniških strežnic, in je izdalo splošne predpise za ustroj teh tečajev. Tiste, ki se udeleže teh tečajev, bodo imele v prvi vrsti dovoljenje, da bodo smele delovati kot uradne oskrbniške sestre v službi oskrbnih postaj za tuberkulozne, pijance, dojenčke, končno v službi epidemičnih zavodov kakor tudi na drugih področjih javne zdravstvene službe (n. pr. kot občinske sestre).

*

LETAKI SOVRAŽNIKOV.

Laški letalci mečejo med vožnjo čez naše kraje letake itd., katerih vsebina je popolnoma neresnična. Shranjevanje takih letakov je prepovedano. Najdene ali dobljene letake je brez odloga in v vsakem posameznem slučaju oddati najbližji vojaški ali varnostni oblasti ali patrulji. Prestopke te prepovedi bodo kaznovale politiške okrajne oblasti, odnosno policijsko ravnateljstvo v Ljubljani po cesarski naredbi z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, z denarnimi globami do 200 K ali z zaporom do 14 dni.

*

PRAVOSLAVNA PROPAGANDA V VZHODNI GALICIJI.

Nadškof Volinije Eulogij je izdal nalog vsem tistim pravoslavnim duhovnikom, ki so morali bežati pred našo ofenzivo leta 1915. iz vzhodne Galicije v Rusijo, da se vrnejo v Galicijo in prično s svojim delovanjem. Marca leta 1915. je nadškof Eulogij sporočil sv. sinodu v Petrograd, da se mu je posrečilo ustanoviti v vzhodni Galiciji 152 pravoslavnih župnij.

*

VOJNI NAMENI VSENEMCEV.

V vsenemški agrarni »Deutsche Tageszeitung« opisuje grof Reventlov svoje in svojih pristašev vojne namene. Zlasti se ozira v svojem razmotrivanju na usodo Belgije. Grof zahteva realno jamstvo glede politiške kakor tudi gospodarske oblasti nad Belgijo, odklanja pa kakršnokoli mednarodno sporazumljenje. Belgija je življenskovprašanje Nemčije in nemškega naroda. Govorice glede obnovitve belgijske države naj nas ne brigajo; Belgija je stvor, ki ne more dati nikakršnega jamstva; belgijskega naroda sploh ni. — Reventlov hoče Belgijo okupirati. Ni pa verjetno, da ima mož pravico govoriti tako v imenu nemškega naroda.

*

TRETJA ZIMSKA VOJNA?

Iz Berna poročajo: Polkovnik Stegemann piše v »Bundu«: Skupni strategični položaj je napet, in na obeh stranen se s skrajnim naporom bore za odločitev. Če vzamemo, da so velika napadalna podjetja na vseh frontah ustavijo in Nemčija pošlje na bojišče svoje rezerve, da bi po možnosti vnovič določila razvoj od znotraj na zunaj, potem moramo računati s tretjo zimsko vojno. Odločilni uspehi entente so temboli dvomljivi, čimboli se njene ofenzive zavlačujejo. — Iz Pariza poročajo, da je Joffre izjavil zastopnikom časopisja: Naši sovražniki so že vpoklicali svoje zadnje rezerve. Nič več ne morejo svojih rezerv pošiljati od ene točke na drugo. Ni moja naloga, odgovoriti na vprašanje koliko časa bo še trajala vojna. Mogoče še tedne, mogoče tudi manj, najbrž bo pa končana, še preden bodo naši sovražniki končno izmučeni. To izmučenje bo brez dvoma nastopilo. Sovražnik ve prav tako kot mi, da se je vojna zasukala. 5mesečni odpor Francozov pri Verdunu je izjalovil nemški načrt in izpremenil položaj v našo korist. — Iz Pariza poročajo preko Haaga: Vojno vodstvo in vojna uprava se bavita pravtako kot finančno ministrstvo z odredbami in pripravami za tretjo zimsko vojno. — Dopisnik »Italije« poroča s Francoskega: Velika ofenziva na zahodni fronti se polagoma izpreminja v vrsto krajnih bojev. Vsi znaki pa kažejo, da se vsi pripravljajo na tretjo zimsko vojno, ki bo strašnejša od dosedanjih bojev.

*

ZA METROPOLITA ROMUNSKE PRAVOSLAVNE CERKVE NA OGRSKEM

je bil izvoljen ogrski državni poslanec prelat Bazilij Mangra, intimen prijatelj grofa Tisze in zastopnik romunske-madžarske vzajemnosti. Spomladi leta 1914. so priredili romunski radikalni krogi veliko gonjo proti prelatu Mangri, češ, da je madžaron najhujše vrste in izdajalec, ker je svoj čas pripadal nacionalistični romunski stranki.

*

VPOKLIC ČRNOVOJNIKOV.

Na zadnjih prebiranjih za sposobne spoznani črnovojniki letnikov 1896 do 1898 in 1889 do 1885 so poklicani na dan 28. avgusta pod orožje. Letniki 1892, 1891 in 1890 ter letniki izpod 1885 pridejo v prihodnjih vpoklicih na vrsto. Na Ogrskem so vpoklicani vsi letniki od 1885. do 1897. — Kakor poročajo graški listi, bodo ostali črnovojniki vpoklicani dne 10. septembra.

*

UČITELJI IN UREDNIKI V RUSIJI OPROŠČENI VOJAŠKE SLUŽBE.

Iz Kodanja poročajo: Izšel je ukaz ruskega vojnega ministra, ki oprošča od vojaške službe črnovojnike učitelje, da ne bodo morali zapirati šol. Oprostili so tudi vse urednike dnevnikov glede na važnost njih sodelovanja pri organizaciji vojske.

*

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Prispevki ljudske šole v Dragatušu v Beli Krajini 289 K 59 vin.; Dragotin Rostohar, nadučitelj v Cerkljah pri Kostanjevici, 10 K; ljudska šola v Trnovem na Notranjskem (razne zbirke) 939 K 60 vin.; skupaj **1239 K 19 vin.**

V zadnji štev. izkazanih	176.048 K 24 v.
Danes izkazanih	1.239 » 19 »
Doslej nabranih	**177.287 K 43v.**

IV. VOJNO POSOJILO.

Nadučitelj V. Pulko na Gorici pri Mozirju pridobil **11.300 K** (ne 10.300 K, kakor v 16. štev. napačno poročano, torej **1000 K** več); šolski okoliš v Dragatušu v Beli Krajini 289 K 59 vin.; Dragotin Fr. Potokarja **64.500 K** in otroškega vojnega posojila **38 K** (III. vojnega posojila pa **3.600 K**); šola v Trnovem na Notranjskem, in sicer: učiteljstvo **500 K** (III. voj. posojila **400 K**); učenci **6700 K**, drugi po nadučitelju **3400 K** (III. voj. posojila **600 K**), skupaj IV. voj posojila **10.600 K** (III. pa **1000 K**); skupaj **76.138 K.** (III. voj. pos. prišteto spodaj.)

V zadnji stev. izkazanih	2,240.900 K — v.
Danes izkazanih	76.138 » — «
Skupaj IV. vojno posojilo	**2,317.038 K — v.**

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd.	177.287 K 43 v.
III. vojno posojilo	278.748 » 69 »
IV. vojno posojilo	2,317.038 « — »
Srednje šole .	29.704 » 58 »
Končna vsota	**2,802.779 K 70 v.**

Naročajte in širite naš list!

Podržavljenje ljudskega šolstva.

Štev. 15. letošnjega »Učit Tov.« je priobčila Zavezino okrožnico na včlanjena učiteljska društva, po kateri naj se ta izrazijo, kakšno stališče zavzamejo napram podržavljenju šolstva. Kot nekak komentar za mnenja drugih učiteljskih zvez v Avstriji je prinesel »Učit. Tov.« v 14. šetv. kratek članek »Kaj bo z ljudsko šolo«; navedlo se je v njem stališče Zveze čeških učiteljskih društev, ki se je izjavila proti podržavljenju, »ker bi naša narodna avtonomija izgubila kos svojih tal«.

Ne vem seveda, kakšno stališče so zavzemala pri odgovoru na Zavezino okrožnico naša učiteljska društva, a opomniti se mi zdi potrebno, da se je Nemško-avstrijska učiteljska Zveza na svojem delegacijskem zborovanju dne 20. julija t. l. v Lincu izrekla z večino za podržavljenje ljudskega šolstva, in da so glasovali za ta predlog vsi odposlanci razen onih z Nižjeavstrijskega, Moravskega in razen dela šlezkih delegatov. Vse eno je zdaj ta obvezni sklep za vse nemško avstrijsko učiteljstvo.

K našemu tozadevnemu stališču pripominjamo osebno nekaj besed.

Recimo, da se priklopimo češkemu učiteljstvu s svojo zahtevo. Reforma šolstva mora priti, zakaj zahtevajo jo razmere. Ali pa je pravilno, če družimo to čisto šolsko zadevo s politiško zadevo narodne avtonomije? Odgovarjam s kategoričnim **ne**, ker bi bilo za nas vsekakor že enkrat potreba, da ločimo šolska od politiških vprašanj. Narodno avtonomno šolstvo naj družijo z vprašanjem narodne avtonomije politiki, če se jim zdi potrebno in če upajo, da dosežejo uspeh — prvega jim ne bomo branili in veselili se bomo njihovega uspeha; napačno pa bi bilo za šolnike, da bi postavljali vse svoje zahteve o preustrojitvi šolstva na ta temelj. Zgodi se namreč docela lahko, da obvisi v zraku vse reformsko skupno delo, kakor visi v zraku še vedno vprašanje narodne avtonomije. Gotovo je, da si jo želimo; ampak pri šolskoreformnem vprašanju forciramo narodno avtonomijo brez potrebe; z njim je ne bomo pospešili in ne ovirali, zato je združitev teh vprašanj precej nesrečna, brez ozira na to, da posegamo pri popolnoma šolskem vprašanju brez potrebe na politiško polje.

Naj pa se reši šolsko vprašanje na tisto plat, ki se hoče, vedno ostane v prvi vrsti gmotno vprašanje. S tega stališča moramo izraziti: Ali bi bilo za nas umestno, da valimo narodni avtonomiji v naročje to stran? Bogata Češka in Moravska, industrialna Nižjeavstrijska in Šlezija si lahko privoščijo, da si ne belijo s tem glave. Smemo li pa opustiti to tudi siromašni Slovenci? Kateri realni politik, ki se bo potegoval za narodno avtonomijo, bo hotel natveziti tej tako ogromno gmotno žrtev? Niti eden! Že pri deželnih avtonomstvih se je izigravalo — ali po pravici ali namišljeno — ravno šolstvo vedno za grobokopa deželnih financ, in vendar nosijo te le del vseh stroškov. Narodna avtonomija pa bi morala prevzeti vse! Besede o veliki vrednosti narodne izobrazbe so resnične; a dokler temelji vse pridobivanje vseh vrednot na ogromni narodovi gmotni žrtvi, dokler občuti narod sam vso njeno pezo, toliko časa bodo še vedno šoli bolj v škodo kot v korist. Velik del nasprotstva napram šoli ima svoj izvor edinole v nepravični razdelitvi stroškov za njo.

Verjamemo celo vzlic dobremu mnenju o blagi skrbi države za vse njene narode, da se celo država sama rada otresla šolskih sroškov; a ker je tudi gotovo, da bi jih — vsaj naša — narodna avtonomija ne zmagovala, ostanejo lahko tudi vsi novi šolski zakoniki »biser avstr. osn. drž. zak.«, a učiteljstvo bi še vedno preklinjalo kak »§ 55«.

Naj pa bi država še tako prepustila vse šolstvo narodnim avtonomijam, vrhovnega nadzorništva se gotovo ne odreče, ker se ga kot čuvarica nad vsemi avtonomijami odreči ne more. Kakšen kaos pa bi nastal iz tega razmerja med plačnikom-nezapovednikom in zapovednikom-plačnikom, o tem premišljuje lahko tudi največji optimist, a do povoljnega zaključka težko, če dospe.

Končno pa, kje imamo zasiguranost, da izpolni narodna avtonomija svojo dolžnost napram lastnemu šolstvu? Ali so jo vršile deželne avtonomije? Učimo se za bodočnost iz zgodovine dni, ki smo jih v tem oziru doživeli in ki jih še doživljamo, in težko, da bi našli preveč optimistov, ki bi verjeli v to novo obljubljeno deželo.

Vse navedeno je moje osebno mnenje in ga zastopam kot tako. Nič drugače ni tudi predlog, ki ga pišem v premišljevanje slovenskemu učiteljstvu in za znabitno prijazno upoštevanje na mestu, kjer se bo odločevalo o tozadevnem stališču vseslovenskega učiteljstva.

Zahtevajmo podržavljenje ljudskega šolstva, ki se mu mora priznati odločno narodni značaj v vsem njegovem ustroju!

Za tako šolstvo se država mora odločiti, če pritisnejo nanjo vsi avstrijski narodi; za tako šolstvo bi se zavzemala lahko z vsemi silami vsaka narodna avtonomija, ker bi bila zainteresirana na njem moralno, ne pa tudi materialno; tako šolstvo morajo priboriti vsakemu narodu njegove žrtve v sedanji dobi. —

Toliko sem hotel povedati, oziraje se predvsem na naše razmere in potrebe. Drugi narodi imajo lahko drugačne te, drugačne one; njihovim zahtevam se prilagodimo v toliko, kolikor je v korist našega naroda in šolstva za tega. Vsekakor pa se zavedajmo, da zahtevamo reformo šolstva kot šolniki in ne kot politiki. Več nas bodo upoštevali kot stan, zastopajoč svoje stanovske potrebe, ki jih dobro pozna, kakor pa, če hočemo imeti besedo tudi tam, kjer nimamo kot stan ničesar iskati.

Pav. Flerè.

Šole družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu.

Vodstva Ciril-Metodovih šol v Trstu so izdala skupno letno poročilo osemrazredne deške šole pri Sv. Jakobu, osemrazredne dekliške pri sv. Jakobu in osemrazredne dekliške na Acquedottu, in sicer za šolski leti 1914/1915 in 1915/16.

UČITELJSKI ZBOR.

Deška šola pri Sv. Jakobu. V šolskem letu 1914/15: Državnih učiteljev, v službovanje prideljenih, je bilo 14, učiteljici 2. Od družbe je bilo nastavljenih učiteljev 5, učiteljic 5. Katehetje so bili štirje poleg c. kr. kateheta. V šolskem letu 1915/16: Državnih učiteljev 14, učiteljici 2. Od družbe je bilo nastavljenih učiteljev 5, učiteljic 7. Katehetje kakor prejšnje leto. Mobiliziranih 1914/15 devet, leta 1915/16 pa sedem.

Dekliška šola pri Sv. Jakobu. V šolskem letu 1914/15: Državni učiteljici 2. Od družbe nastavljenih učiteljic 10. — V šolskem letu 1915/16: enako število učnih oseb. Poleg c. kr. kateheta dva pomožna, prejšnje leto je bil samo en pomožni.

Dekliška šola na Acquedottu. V letu 1914/15: Državnih učiteljic 3. Od družbe nastavljenih učiteljic 10. — V šolskem letu 1915/16: enako število.

KRONIKA.

Deška šola. Šolsko leto 1914/15 je pričelo v neugodnih razmerah normalno sredi septembra. Izbruh svetovne vojne je vplival tudi na to šolo. Učitelji v vojni obveznosti so bili poklicani pod orožje, očetje mnogih učencev so odšli na bojišče, matere pod bremenom skrbi niso imele one odločnosti, ki je potrebna za vzgojo mladine. Marsikatera družina je zapustila Trst. Vendar se je vpisalo začetkom šolskega leta 845 učencev, med letom se jih je oglasilo še 48, tako da je bilo vseh vpisanih 893, 30 več nego prejšnje leto.

Izmed učiteljev je bilo pozvanih pod orožje sedem, med šolskim letom še dva. Eden je bil odpuščen iz vojne službe, eden je padel, dva sta bila ranjena.

Šola je štela v celoti 17 razredov. Poskrbelo se je, da je bilo mogoče uvesti reden pouk, samo v prvih dveh razredih je bil uveden znižan urnik po 13 ur na teden. Težje razmere so nastale ob izbruhu vojne z Italijo, vendar je bilo mogoče tudi v onem težkem času, ko so vsi državni učni zavodi v Trstu zaradi izbruha vojne na bližnji jugozapadni meji, države ustavili pouk, na naši šoli vzdržati razmeroma ugodno stanje pouka. Število učencev pa je silno padalo. Izstopilo jih je 231, ki so se razkropili kot begunci v notranje dežele. Vkljub neugodnim razmeram, zlasti zaradi skrbi za prehrano, se je vendar posrečilo, zaključiti leto s primerno dobrim uspehom.

Dne 3. oktobra 1914. je priredila šolska mladina vseh treh šol večer na korist »Rdečega križa« in onih otrok, katerih očetje so pod orožjem. Učenci so izdelali 173 papirnatih podplatov in nabrali 323 kg raznih kovin za vojne namene. Došla je zahvala c. in kr. vojnega ministrstva za to patriotično delovanje.

V šolskem letu 1915/16 se je vpisalo 810 učencev, med šolskim letom se jih je oglasilo še 111, torej vseh 921. Šola je navzlic skrajno neugodnim razmeram napredovala kvalitativno in kvantitativno. Razširila se je v normalno osemrazrednico in zvišala število učencev; v bistvu in formalno pa bo ta šola poleg učnih načrtov preosnovana v ljudsko petrazredno in meščansko trirazredno.

Dne 1. decembra 1915, se je vršila s sodelovanjem otrok vseh treh šol slavnost 67letnice nastopa vlade našega presvetlega cesarja, ki je krasno uspela. V »Tednu Rdečega križa« so nabrali učenci 81 članov, naročili 120 znakov za čepice in 100 slik »Zvesta zaveznika« ter darovali za vojne namene potom hranilnih puščic c. in kr. vojnega ministrstva 188 K 68 vin.

Dekliška šola pri Sv. Jakobu. V šolskem letu 1914/15. se je otvoril sedmi razred. Dne 3. oktobra je priredila šola skupno z deško krasno uspelo šolsko slavnost v Narodnem domu v prid »Rdečega križa«. Učenke, dasi največ iz nižjih slojev, so napletle za vojake v bojnih vrstah 17 parov volnenih dokolenic in 8 parov zapestnic, sešile papirnatih podplatov 4285 parov. Tudi pri nabiranju kovin so pridno sodelovale. — V šolskem letu 1915/16 se je otvoril osmi razred. Dne 29. septembra so nabirale učenke razne tkanine v vojne svrhe, prve dni decembra so se udeležile v gledališču Fenice semnja za ročna dela; dobiček se je porabil za božičnico junakom na jugozapadnem bojišču. Šola je izvršila razna lepa dela. Lepo je uspela prireditev Družbenih šol 5. marca v Narodnem domu. Sodelovale so učenke v »Tednu Rdečega križa«. V juniju je krasno uspela v Narodnem domu uprizoritev »V kraljestvu palčkov« s strani vseh Družbenih šol. Dekliška šola pri Sv. Jakobu je imela koncem šolskega leta 1914/15 učenk 523, leta 1915/16 pa 623.

Dekliška šola na Acquedottu. V šolskem letu 1914./15. se je otvoril osmi razred. Tudi ta šola se je udeleževala vseh patriotiških prilik in sodelovala pri prireditvah drugih dveh šol. Učenk je bilo leta 1914/15 koncem leta 333, koncem leta 1915/16 pa 483.

RADO MERŠEK †.

Padel je junaške smrti 11. julija 1915. na jugozapadnem bojišču na koroški meji Rado Meršek, učitelj na deški šoli družbe Sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu. Pokojni Meršek je bil rojen v Rocolu iz stare domače tržaške rodovine. Obiskoval je Ciril-Metodovo šolo pri Sv. Jakobu, kjer je pred vojno učiteljeval. Rojen je bil leta 1892. Mlademu junaku časten spomin! — Letno poročilo prinaša na prvem mestu njegovo sliko in topel sestavek v njegov spomin iz peresa šolskega voditelja Vrščaja.

*

Podatki iz letnega poročila jasno kažejo ogromno delo šol Družbe sv. Cirila in Metoda na tržaških tleh. Kaj bi bilo z vso to našo deco, ako bi ne bilo Družbinih šol? Izgubljala bi se nam, in drugorodci bi se okoriščali z njo. Eden glavnih stebrov slovenstva v Trstu so šole Družbe sv. Cirila in Metoda, ki pa stanejo tudi obilo denarnih žrtev. Kako so potrebne, priča dejstvo, da jim je država poslala v pomoč svoje učiteljstvo, ali Družba mora sama še vzdrževati veliko število učnih oseb. Za šole treba denarja. Velika je bila požrtvovalnost Slovencev za šolo pred vojno, v času vojne je pač umevno naših skrbi na vse strani toliko, da se ne more posvečati enake pozornosti na to stran, kakor pred vojno, in koliko onih požrtvovalnih Slovencev stoji sedaj v strelskih jarkih in daje življenje za domovino... Podatki iz letnega poročila pa so taki, da vabijo vsakogar, kdor le more, naj bo kjerkoli, da naj prispeva po svojih močeh za Družbo, ki vrši tudi v sedanjih težkih časih svojo nalogo s pomočjo svojega vrlega učiteljstva v vsestranski prid tržaškega slovenstva in je varna straža ogroženi domovini napram tujcu, ki sega tako pohlepno po Trstu. Veliko domovinsko in narodno dolžnost vršijo šole Družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu, zato pa je naša dolžnost in dolžnost države, skrbeti zato, da te šole ostanejo in srečno prebijejo vojno, na kar prisijejo Slovencem v Trstu tudi v šolskem oziru novi časi, ko bo naša država izvajala ravnopravnost in delila pravico vsem enako.

*

Če glede števila učencev in razredov primerjamo naše šole z državnimi, kjer je vpisanih 900—1000 slovenskih otrok (po uradnih izkazih v »Osserv. Triestino« in »Triester Tagblatt«), dobimo sledeče podatke:

Šola	Število razredov	Število učencev	Poprečno šf. učencev enega razreda	Slovencev	Nemcev	Lahov
Slovenska C. M. deška	17	921	54	918	—	—
Slovenska C. M. dekliška pri Sv. Jakobu . .	12	655	54	918	—	—
Slovenska C. M. dekliška Acquedotto .	8	506	56	499	—	—
Vsota . . .	37	2082	56	2061	—	—
Nemška deška P. Lipsia	23	950	41	264*)	273*)	284*)
Nemška dekliška P. Lipsia	25	1046	41	299	257	443
Nemška ul. Fontana	29	1082	37	366	319	401
Vsota . . .	77	3078	39	929	849	1128

*) To so števila iz letnega poročila 1912-13, ko je imela ta šola ob skupnem številu 930 učencev toliko Slovencev, Nemcev in Lahov; razmeroma morejo ta števila veljati — ker letošnjih ne vemo — tudi za letos, ker je razlika med takratnim in letošnjim številom vseh učencev le 20.

Ta razpredelnica nam kaže, koliko naše dece se nahaja na naših slovenskih CM šolah in koliko na državnih nemških. Ker Sv. Jakob tu ne prihaja v poštev, naj ponovimo le naslednje številke: deški razredi na Acquedottu 288, dekliška na Acquedottu 499, nemška šola na Lipskem trgu 264 (iz letnega poročila za leto 1912/13, a že letos baje precej višje), nemška dekliška šola istotam 299, nemška v ulici Fontana 366 slovenskih otrok. Skupaj torej 1716 slovenskih otrok. In kaj pomenja to? Nič več in nič manj, kot da smo tržaški Slovenci v mestu samem, ne glede na Sv. Jakob prikrajšani za celih pet popolnih osemrazrednic, ki bi nam jih morala vzdrževati tržaška občina in bi izkazovale še vedno nadnormalno povprečno število učencev na vsak razred, namreč 43! A kaj imamo namesto vsega tega? Pet deških razredov in dekliško osemrazrednico z dvema vzporednicama na Acquedottu, kar moramo vzdržavati sami, in kjer je povprečno po 63 otrok stisnjenih v razred, v katerem je prostora za 35 do 40 učencev. To so razmere, ki do neba kričepopravici, poodpomoči!

Srednješolske vesti.

Dr. Janko Lokar, profesor idrijske realke, ki je bil kot kadet 36. havbičnega polka na severnem bojišču, je od vojnega ministrstva reklamiran za učni oddelek generalnega guvernerstva v Srbiji in je že odpotoval v Belgrad. — Prof. dr. Lokar je sin vpokojenega tovariša Lokarja, nadučitelja na Hrušici pri Ljubljani.

Vojaške vaje za dijake uvedejo tudi v srednje šole v Bosni in Hercegovini.

Zrelostni izpiti za srednje šole z italijanskim učnim jezikom so se vršili na Dunaju 31. julija in 1. avgusta. K izpitom so prišli 4 gimnazijci (trije so prebili izpit, 1 ponavlja čez 6 mesecev), 3 realci in en eksternist (vsi trije prebili) in 2 licejki (obe z dobrim uspehom).

Reforma višjih dekliških šol na Ogrskem. Ogrsko naučno ministrstvo je izdalo 25. julija naredbo, s katero se reformira organizacija višjih dekliških šol. Višja dekliška šola preneha kot taka, ostane pa le do četrtega razreda v dosedanji obliki. Izza četrtega do osmega razreda se izpremeni šola v dekliško gimnazijo. Uvedena je tudi matura.

Izvestje cesarja Franca Jožefa I. mestnega dekliškega liceja v Ljubljani za šolski leti 1914/15 ter 1915/16. — V uvodu so navedeni profesorji tega zavoda, poklicani v vojaško službo. Tople besede so posvečene dne 17. oktobra 1915 pri Wolezidolni v Galiciji padlemu prof. Jos. Bercetu. Pisano je sodelovanje šole in učiteljstva pri vojnih nalogah. — Na liceju je poučevalo 17 učnih oseb, na licejski ljudski šoli 8, v trgovskem tečaju 5. — Koncem l. 1914/15 je bilo na zavodu 329 učenk, koncem l. 1915/16 pa 293, 6 izrednih in 2 privatistki. Odlično sposobnih je bilo 64, sposobnih 229, brez razredbe 3. — Opozarjamo na ta važni zavod, ki skrbi za vzgojo slovenskega ženskega naraščaja!

Za nadporočnika je imenovan poročnik dr. Janko Pretnar, profesor na ljubljanskem dekliškem liceju.

Premestitev hrvatske gimnazije iz Pazina v Volosko? Kakor nam pišejo, bo premeščena hrvatska gimnazija iz Pazina v Volosko.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

UČITELJSKI KONVIKT.

Letnino za 1916 so plačali ti-le p. n. tovariši in tovarišice: Mahkota Anton, Voklo, **2 K;** učiteljstvo meščanske šole v Krškem **10 K;** Ažman Josip, Sirnik Hermina in Potočnik Uršula, Breznica **6 K;** Reich Josip, Dol pri Ljubljani, **2 K;** Valenta Božidar in Trost Fran, Ljubljana, **4 K;** Ivan Petrič, Sp. Šiška, **4 K;** Vrezec Josip in Pogačnik Franjica, Ribno pri Bledu, **4 K;** Benedičič Ivan in Marija, Škocijan pri Mokronogu, **4 K;** Grilc Gabrijel, Studenec pri Radni, **2 K;** Kavčič M. za učteljski zbor dekliške šole v Idriji, **8 K;** Verbič Fran, Savina, **2 K;** Muren Janko, Drašiči, **2 K;** Dovgan Marica, Zagorje pri Št. Petru na Krasu, **2 K;** Pavčič Anton, Kostanjevica na Dolenjskem, **2 K;** Horvat Rudof, za učiteljski zbor deške šole v Trnovem na Notranjskem, **8 K;** Papler Ivana in Marija Antončič, Borovnica **4 K;** Rudolf Janko, Št. Vid pri Vipavi, **2 K;** Toman Janko, Moravče, **2 K;** Potokar Fran, Dragatuš pri Črnomlju, **2 K;** Bartel Matija, Erzin Ana in Sever Alojzija, Semič, **6 K;** Bezeljak Frančiška in Košiša Katarina, Žaljna na Dolenjskem, **4 K;** Kraigher Helena, Matenjavas pri Prestranku, **2 K;** Juvanec Ferdinand, Postojna, **4 K;** Zajec Josip in Kalin Marija, Veliki Gaber, **4 K;** Jezeršek Janko, Križe pri Tržiču, **2 K;** Zavrl Valentin in Oman Ernestina, Begunje na Gorenjskem, **4 K.** Skupaj **98 K.** Hvala!

Darila »Učiteljskemu konviktu«: Kmetska posojilnica Ljubljanske okolice, **50 K;** g. Janko Česnik, trgovec v Ljubljani, **15 K;** Jakob Kovačič, učitelj pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah, **10 K;** Josip Topolovšek, učitelj v p. in grajščak, **10 K;** nadučitelja Josipa Bozjevi dediči v Ljubljani, **13:20 K.** Bog plati!

Društveni vestnik.

Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. Publikacije S. Š. M. za l. 1915 bodo ta mesec dotiskane. Zaradi vojnih razmer (pomanjkanje stavcev) se je tisek zakasnil. Pa udi vsi p. n. poverjeniki še niso storili prevzete dolžnosti. Poverjeniki nekaterih okrajev so na bojnem polju. V takih slučajih naj priskoči okrajno učiteljsko društvo na pomoč in pobere letnino (4 krone). Do danes še iz naslednjih poverjeniških okrajev nismo sprejeli za l. 1915. letnine: Kranjsko: Črnomelj, Kamnik, Sodražica, Kranj, Krško, Ljubljanska okolica, Cerknica-Logatec-Lož, Idrija, Vipava. — Štajersko: Brežice, Kozje, Ljutomer, Marenberk, Mariborska okolica (desni in levi Dravski breg), Ptuj, (desni Dravski breg), Šoštanj, Vransko. — Goriško: Goriška okolica, Komen, Sežana, Bovec, Kobarid, Tolmin. — Istra: Koper, Kastav,, Kvarnerski otoki, Pazin. — Trst: deške in dekliške šole.

Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj pobero letnino njih voditelji, ali njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina tudi kar naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljano.

Kranjske vesti.

—r— **Deželni sadjarski nadzornik Humek.** »Slovenec« poroča: Kakor zvemo iz deželne bolnišnice, se je stanje g. deželnega sadjarskega nadzornika Dav. Humka v toliko izboljšalo, da je izven nevarnosti; pač pa bo moral ostati še dalje časa v bolnišnici.

—r— **Rojstvene šestdesetletnice** tovariša Jakoba Dimnika sta se spomnila z iskreno pisanima noticama tudi ljubljanska lista »Slovenski Narod« in uradna »Laibacher Zeitung«. — Tovariš Dimnik je dobil od vseh strani mnogo čestitk od tovarišev in prijateljev.

—r— **Na Rakovniku.** S prihodnjim šolskim letom se prične zopet reden pouk na zasebni deški ljudski šoli v salezianskem zavodu na Rakovniku.

—r— **Počitniško dnevno zavetišče** za otroke ljubljanskih šol so otvorili dne 7. t. m. ob osmih zjutraj. Bavilne prostore ima v Cerkveni ulici in v poslopju druge mestne deške ljudske šole, ki jih je vojaška oblast v ta namen radovoljno dala na razpolago. Tu se pripravlja tudi zavetiška kuhinja za opoldansko prehranitev gojencev. Zavetišče ima svoje igrišče, zabavišče in kopališče v Hribarjevem gaju, kjer bodo otroci v lepem vremenu večinoma ves dan na svežem zraku, seveda vedno pod nadzorstvom učiteljstva. — Mnogo je še otrok, ki sodijo v zavetišče, pa še niso priglašeni. Starši se na to opozarjajo z dostavkom, da se vpisovanje nekaj dni še vrši, in sicer na vodstvu zavetišča na drugi mestni deški ljudski šoli na Cojzovi cesti, in sicer od osmih zjutraj do šestih popoldne.

—r— **Umetniški kovinski oddelki.** Opažali so na pristojnih mestih ponovno, da stolčejo posestniki stare kovinske izdelke, ki jih je treba oddati v vojnokovinske zbirke, tako da ni več mogoče spoznati, kakšni so bili. Ker je mogoče, da se med njimi nahajajo predmeti, ki imajo umetniško in starinsko vrednost, se je bati, da na ta način lahko za vselej izginejo velike vrednote. Po tozadevnih veljavnih odredbah pa se izključijo kovinski predmeti umetnostno-zgodovinske vrednosti od oddaje za vojne zbirke, ako jim more prisoditi nalašč v to svrho določeni uradni izvedenec starinsko in umetniško vrednost. Da se domači spomeniki kolikor mogoče obvarujejo pogina, je nujno priporočati, da privatne stranke ne razdevajo same starih kovinskih predmetov. Za uradno določbo eventualnih umetniških vrednot je določen od c. kr. centralne komisije poleg njenega c. kr. deželnega konservatorija še ravnatelj kranjskega deželnega muzeja »Rudolfinum«, prof. dr. Jos. Mantuani v Ljubljani, Bleiweisova cesta 24.

—r— **Šola na Rakovniku v Ljubljani.** Vodstvo 5razredne ljudske šole s pravico javnosti na Rakovniku prične jeseni zopet z rednim poukom. Za sprejem v zavod naj se pošljejo prošnje na vodstvo zavoda še v tekočem mesecu ali vsaj prve dni prihodnjega meseca.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Ministrstvo javnih del je pooblastilo rudniško ravnateljstvo v Idriji, da prevzame tudi za šolsko leto 1916/17 za pouk na rudniški ljudski šoli suplentinje: Marijo Tušarjevo, Frančiško Mačkovškovo, Marijo Šinkovčevo, Martino Deželovo, Edvardo Bloudekovo, Frančiško Rejčevo, Dorotejo Kovačevo, Leopoldino Novakovo in Antonijo Trpinovo. Na novo vstopi absolvirani učiteljski kandidat Ivan Lapajne kot suplent. — Provizorična učiteljica Amalija Erkerjeva iz Koprivnika je dodeljena enorazrednici v Svetlem potoku.

—r— **Pismo velikega admirala Hausa.** Voditelj I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani, tovariš Jakob Dimnik, je poslal velikemu admiralu g. A. Hausu letošnje izvestje svoje šole. Prejel je na to naslednje lastnoročno in v slovenskem jeziku pisano pismo: Vaše velerodje! Za poslani Letni poročili 1914/15 in 1915/16 blagovalite sprejeti mojo najsrčnejšo zahvalo, istotako tudi za Vaš spis, katerega ste določili moji osebi. Če se v istem moja dela veliko višje cenijo, kakor zaslužijo, moram to pač pripisovati samo patriotičnemu navdušenju, ki navdaja i Vaše srce in katero se tako vrlo trudite v srcih šolske mladine vzbuditi in povišati, za kar Vam je zahvala in priznanje vseh gotova, ki ono lepo deželo Kranjsko s svojim vrlim in hrabrim prebivalstvom tako ljubijo, kakor jaz. — Z odličnim spoštovanjem beležim Vašemu velerodju vdani — A. Haus l. r., veliki admiral.

—r— **Raba zastav ob patriotičnih prilikah.** Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 15. avgusta 1916, l., št. 5243/M., glede rabe tuzemskih zastav pri slovesni manifestaciji dinastične zvestobe, državne ali deželne pripadnosti. Na podlagi odloka gospoda ministra notranjih zadev z dne 12. avgusta 1916. l., št. 18.050/M. J., odrejam, da smejo s pridržkom izdaje splošnih odredb glede zastav — do nadaljnega rabiti od tuzemskih zastav pri slovesni manifestaciji dinastične zvestobe, državne ali deželne pripadnosti izključno le zastave z belo-rdečo, črno-rumeno barvo in v deželnih barvah. — Kot deželne barve imajo veljati v odloku c. kr. ministrstva notranjih zadev z dne 23. septembra 1848. l., št. 2778/114, zaznamovane barve »bela-modra-rdeča«, ki se skladajo z deželnim grbom. — Raba takozvanih starih deželnih stanovskih barv »zlate (rumene)-modre-rdeče«, ki so bile po navedenem ministrskem odloku pridržane izključno le v lastno rabo deželnih stanov, kot deželnih barv zasebnikom ni dovoljena in je pod kaznijo ces. naredbe z dne 20. aprila 1854. ., drž. zak. št. 96, prepovedana. — Razen navedenih tuzemskih zastav se smejo pri takih slovesnih prilikah kot doslej razobešati tudi zastave kranjskih mest. — Uporabe ogrskih zastav in državnih zastav, ki so z monarhijo v zvezi, se ta odredba ne dotika. — Ta ukaz stopi takoj v vejavo. — C. kr. deželni predsednik: Henrik grof Attems s. r.

—r— **Trnovo na Notranjskem.** Razne zbirke: 1. tedenski darovi učencev od 1. januarja 1916 dalje K 201.77, 2. zbirka v »Tednu Rdečega križa« K 688.53, 3. vojno posojilo III. učiteljstvo K 400.—, vojno posojilo IV. učiteljstvo K 500.—, vojno posojilo IV. učenci K 6700.—, vojno posojilo IV. drugi po nadučitelju K 3400.—, vojno posojilo III. drugi po nadučitelju K 600.— skupaj K 12.539.60; 4. zlata se je nabralo v letu 1916. za K 49.30; 5. letu 1915. smo odposlali 5 zlatih uhanov; 6. robidnega listja leta 1916 40 kg, cina, medi i. dr. 41 kg 600 g, vojni možnarji 25 kg, tkanin 1100 kg. Učiteljica Olga Tomšičeva in nadučiteljeva soproga Antonija Horvatova sta bili v preteklem šolskem letu odlikovani z bronasto svetinjo in vojno dekoracijo »Rdečega križa« za vojaško bolniško strežbo. Nadučitelj Rudolf Horvat opravlja zastonj sledeče častne tajniške službe: pri podružnici »Rdečega križa«, društvu za otroško varstvo, aprovizacijskem odseku, žetveni komisiji ter načelniško prii občinski pomožni pisarni za vpoklicance. To se poroča ne zaradi samohvale, ampak da se javno konstatira, koliko stori učiteljstvo v teh hudih časih za našo domovino, b) da se spozna, da nima učiteljstvo v primeri z drugimi stanovi idealnega (?) življenja, marveč mnogo trdega dela, stroškov in obilo skrbi, ako se hoče toliko posla redno izvršiti.

—r— **Prispevki ljudske šole v Dragatušu v vojne namene v šolskem letu 1915/16.** 53 zavitkov božičnih daril, 70 kg suheg sadja za ranjence v Ljubljani, 28 kg svežih jabolk za ranjence v Ljubljani, 5 parov kolenk, 3 pare nogavic, 41.71 K tedenskih darov, zlato za železo: 1 zlata broška, 2 zlata prstana, 38 K otroškega vojnega posojila, 3600 K III. vojnega posojila v šolskem okolišu Dragatuš, 64.500 K IV. vojnega posojila v šolskem okolišu Drgatuš, 198.16 K nabranih za »Teden Rdečega križa«, 637.90 kg volnenega blaga, 66 vreč, 11.50 kg robidnih listov, 1.40 kg lipovega cvetja, 1.50 kg jagodovih listov, 10 K za voj. botrinstvo, 30 K za znake: »Zlati klas, reši nas«, 9.72 K za »Spominske liste kot prispevek k »Rdečemu križu«, prodanih mnogo različnih kokard.

—r— **35letnico službovanja praznujejo letos** gg.: Erker Jurij, nadučitelj v Koprivniku; Funtek Anton, c. kr. profesor na učiteljišču v Ljubljani; Jakob Furlan, Gale Franc in Jelenc Luka, učitelji na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; Klemenčič Janez, nadučitelj na Rečici; Paternost Henrik, nadučitelj v Senožečah; Schmoranzer Jožef, c. kr. profesor na učiteljišču v Mariboru; Wittreich Janez, nadučitelj v Čermošnjicah.

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani nam javlja, da je z odlokom z dne 14. avgusta 1916, št. 965/1/Praes., na podlagi § 7., lit. a, zakona z dne 5. maja 1869, drž. zak. št. 66, nadaljno razširjenje igralnih kart Slava, Primorka in Slovanski tarok« — izdanih od Prve slovanske tvornice igralnih kart, d. z o. z. v Ljubljani, ustavilo.

Pristopajte kot člani k „Rdečemu križu!

Štajerske vesti.

—š— **Oprostitev učiteljev od črnovojniške službe.** Štajerski listi poročajo: Da se vnovič preizkuša vprašanje, je li naj ostanejo še tudi vbodoče v veljavi vse dosedanje oprostitve učiteljskih oseb od črnovojniške službe, je izdal štajerski deželni šolski svet na vse okrajne šolske svete naročilo, da naj predložijo seznam v pregledni obliki deželnemu šolskemu svetu o vseh dosedanjih oprostitvah učiteljskih oseb od črnovojniške službe. V svrho enotnega postopanja se določa, da velja vobče pravilo, da ni dotlej nobenega vzroka za predlaganje oprostitve kake učiteljske osebe od črnovojniške službe, dokler še službuje na kaki šoli polovica učnih oseb, ali se jih pa more nadomestiti z drugimi, čeprav v manjši meri kvalificiranimi osebami. Vprašanje, v koliki meri je ta ali ona moška učiteljska oseba sposobna za vojaško službo, pa spada v presojo vojaške oblasti. Tudi ni dopustno šolskim oblastim presojati vprašanja o slučajih, kako izvršuje kaka učiteljska oseba razen svojega poklica še tudi kak drug poklic, zaradi katerega bi se je ne moglo pogrešati, ako bi se jo odtegnilo temu postranskemu poklicu.

—š— **Odlikovanje.** Učitelj na ljudski šoli v Studencih pri Mariboru, tov. Anton Stiebler, ki služi kot nadporočnik v nekem pešpolku, je dobil Signum laudis. Čestitamo!

—š— **Odlikovanje.** Učitelj na okoliški šoli v Celju, Ferdo Šentjurc, dosej kadet, je postal poročnik v r. pri 2. bos.-herc. pohodnem polku. — Učitelj v Framu pri Mariboru, Branko Mejovšek, je postal nadporočnik vr. pri 4. bos.-herc. pohodnem polku.

—š— **Odlikovanje.** Rud. Wrany, učitelj v Lučanah, je dobil srebrno hrabr. kolajno I. reda. — Učitelj Jos. Namestnik v Teznu, je dobil Signum laudis in bronasto hrabr. kolajno.

—š— **Štiridesetletnica nadučitelja tov. Dobnika Josipa.** Iz Ponikve ob Juž. žel. nam pišejo: Po končani šolarski sv. maši se je vršila dne 18. julija t. l. v šolskih prostorih štiridesetletnica nadučit. tovariša Dobnika. — V lepo okrašenem razredu so se zbrali šol. mladina, učiteljski zbor, domače šole z gosp. župnikom Ašičem in mnogo ljudstva. V lepem, dovršenem govoru je slavil g. Ašič zasluge jubilanta ter mu v spomin na ta dan izročil lepo palico s srebrnim držajem. — Podavale so se na to od šolske mladine na to slavnost ozirajoče se deklamacije ter petje raznih pesmi. Deklamovanje in petje je bilo tako ljubko in precizno, da je vsakega prisotnega do solz ganilo. V sredo večer (19. julija) so priredili tovariši in prijatelji jubilantu podoknico in bakljado. Na to so se zbrali v gostilnici g. Ošlaka na malo večerjo, kjer so se vrstile razne napitnice. V imenu Učit. društva šmarsko-rogaškega je slavil jubilanta nadučitelj Stritar kot neumorno delavnega, vzornega učitelja, ljubeznivega tovariša in zvestega prijatelja, katerega delovanje se ni omejilo le na štiri stene šolske sobe. Šel je rad med ljudsvo in ga poučeval v raznih strokah poljedelstva, mu svetoval in pri vsaki priliki pomagal. Celih 26 let že službuje na Ponikvi. v tem času je nabral pri dobrotnikih šole in šol. mladine za razne dobrodelne namene črez 20.000 K, za stavbo nove šole 7.500 K itd. Njemu podrejeno učiteljstvo ga opravičeno zove svojega dobrega očeta. Občina ga je že pred leti imenovala za častnega občana. — Nazdravil mu je tudi g. postajenačelnik, in tov. Čulek ga je pozdravil v imenu Celjskega učit. društva. — Od leta 1886. do danes ni izmed 43 učnih oseb te šole nobena še slavila 40letnice službovanja na Ponikvi, ter tudi nobena ni 26 let — kakor on — službovala tu. — Čez 900 njegovih učencev je zbranih pod cesarsko zastavo in se bojuje sedaj proti sovragu za domovino in cesarja. Izmed teh mu 96 redno dopisuje z bojnega polja. — Jubilantu je le čestitati, da si je s svojim prijaznim občevanjem, z neumornim vsestranskim delovanjem pridobil srca vseh soobčanov, ki ga odkritosrčno ljubijo in nad vse spoštujejo. (K svojemu službenemu jubileju naj sprejme tov. Dobnik tudi naše iskrene čestitke! Uredn.)

—š— **Šolskih zvezkov** cena se je iznova zvišala. Pisalni zvezki stanejo namesto 6 sedaj 12 h, odnosno namesto 8 sedaj 16 h; ris. zvezki pa namesto 12 sedaj 16 h. (Odredba d. š. s. z dne 20. junija, št. 3/963/16.)

—š— **Delo.** Tov. Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju-okolici, opravlja v »počitnicah« poleg uradnih poslov še zadeve 10 mobiliziranih tovarišev in nekaterih vpokojencev. Zgled prave kolegialnosti in neumorne učiteljske delavnosti!

Koroške vesti.

—k— **V ruski šrapnel,** ki je izpremenjen v nabiralnik, je nabral učitelj Pibrovec Lev z Jesenic pri gospodih častnikih v Celovcu 119 K, ki jih je odposlal v vojne namene.

—k— **»Teden Rdečega križa« na Koroškem** je imel čistega dohodka 182.368 K 76 vin. — To je največ zasluga koroškega učiteljstva.

Goriške vesti.

—g— **Za goriške občinske tajnike.** Prejeli smo: Goriški deželni odbor je z okrožnico z dne 21. marca t. l., št. 1785, naznanil goriškim županstvom, da se je zavzel na c. kr. vladi za to, da bi dobila županstva za dela v prenešenem delokrogu odškodnino, ki naj bi služila posebno za izboljšanje plač občinskim tajnikom. Ker do danes ta stvar še ni rešena, naj bi slavni deželni odbor goriški blagovolil rešitev na merodajnem mestu pospešiti, zakaj občinski tajniki so v sedanjem času podpore nujno potrebni. Tudi več učiteljev je občinskih tajnikov.

—g— **Nadzorniki za begunske šole.** Za nadzornika naučnih tečajev za južne begunce na Štajerskem je delegiran dež. šol. nadzornik dvorni svetnik dr. Franc Serida; za begunske šole na Češkem in Moravskem vladni svetnik ravnatelj Josip Vettach, ki ga bo o poletnih počitnicah nadomestoval deželni nadzornik dvorni svetnik Ravalico za italijanske šole na Češkem in ravnatelj Viktor Bežek za hrvatske in slovenske tečaje na Češkem in Moravskem. Za Sp. in Zg. Avstrijo, kjer so begunske šole v taborih itak pod vodstvom strokovnega osobja, vlada ni imenovala posebnih nadzornikov. Navedeni šolski nadzorniki za begunske šole imajo tudi nalogo, sodelovati za ustanovitev novih šol, kjer se pokaže potreba zanje.

—g— **Gojenci in gojenke goriških učiteljišč,** ki so v šolskem letu 1914/15 dovršili tretji letnik, ta se iz kateregakoli vzroka niso utegnili udeležiti zrelostnih izpitov, ki so bili izjemoma dovoljeni meseca julija t. l. v Ljubljani, naj se takoj prijavijo — zaradi morebitne dovolitve naknadnega zrelostnega izpita v drugi polovici meseca septembra t. l. v Ljubljani — na ravnateljstvu moškega učiteljišča goriškega v Ljubljani, na Dunajski cesti, št. 38/II. V svoji vlogi naj navedejo vzrok, zakaj se niso prijavili k izpitu meseca julija t. l. ter naj priložе zadnji dve letni izpričevali.

—g— **Pripravljalnica v Sv. Križu na Vipavskem.** Kako živa je potreba pripravljalnice po deželi, dokazuje posebno pripravnica v Sv. Križu, ki jo vodi profesor Martin Mastnak. Naval na pripravljalnico je bil velik. Toda vseh priglašencev se ni moglo sprejeti. Sedaj obiskuje pripravljalnico 35 učencev.

—g— **Spomenica** županov goriške okolice na namestnika pravi poleg drugega: Podpisani župani prosijo nadalje: Vaša Ekscelenca blagovoli delovati na to, da se otvorijo s prihodnjim šolskim letom srednje šole v naši deželi sami in da dobi Gorica, ki je glavno mesto slovenskega dela naše dežele, in v kateri je polovica prebivalstva slovenska, tudi slovenske ulične napise. — S tem bi visoka vlada obilo nagradila vse težave in stiske, ki jih mora prestajati naše ljudstvo že dolgo dobo štirinajstih mesecev.

—g— **Na razna vprašanja,** kje uradujejo okrajne sodnije kobariška, bovška in tolminska, odgovarjamo, da kobariška in bovška ne poslujeta, kobariški okraj je ves zaseden, predstojnik okrajne sodnije kobariške se nahaja v Mariboru, bovške okrajne sodnije predstojnik pa v Brucku ob Litvi. Tolminska sodnija posluje v Cerknem.

—g— **Slovenske sirote na Dunaju.** Te dni je dospelo na Dunaj par sto slovenskih sirot iz Brucka ob Litvi. Začasno so nastanjeni v begunskem dvorcu v 10. okraju, odkoder pa pojdejo čez nekaj časa v 20. okraj, kjer bodo imeli vsoje zavetišče in tudi svoje slovenske šole.

Tržaške vesti.

—t— **Za pripravljalni tečaj za slovensko učiteljišče v Trstu.** Prizadeti roditelji prosijo v »Edinosti«, da se skoro ustanovi za našo učečo se mladino obojega spola tečaj v Trstu. Gotovi smo, da se jih priglasi takoj zadostno število, in sicer izborno učeče se mladine iz slovenskih in nemških zavodov, ki so dovršili 5., 6., 7., ljudsko-meščanski razred in ki nimajo kam vsopiti. Z nestrpnostjo pričakujemo roditelji in mladina, da bomo v kratkem čitali razglas, kje in kdaj se bo vpisovala mladina v to šolo, da jo pripravimo zanjo in da bomo rešeni mnogih težav in skrbi.

—t— **Gojenke in gojenci** učiteljskega zaposlovalnega tečaja vTrstu lahko dobe potrdilo o obisku tečaja pri slugi c. kr. pripravljalnice za srednje šole v Trstu, via S. Francesco 24/II. Obenem se obveščajo, da se otvori tečaj v Trstu tudi prihodnje leto; čas prijave se pravočasno naznani. Sprejemajo se tudi gojenci in gojenke za prvi letnik. Najbrže se otvori tudi pripravljalni tečaj.

—t— **O tržaškem slovenskem šolstvu** prinaša praška »Union« kaj pridno podatke, ki jih posnemlje iz slovenskih listov. To je hvalevredno početje, na katerem moramo biti iskreno hvaležni tudi v nemških krogih razširjenemu praškemu listu. Zakaj s tem se razširja poznavanje tržaških narodnostnih razmer v široki javnosti, se razširja dokaz, kako opravičene so naše zahteve na šolskem polju in kako naša borba za primerno veljavo v tem mestu sloni na faktičnih razmerah. Razširja se glas o naši eksistenci in o našem delu — glas, da smo tu činitelj, ki je treba z njim računati in ga uvaževati tudi v interesu države, kakor dokazujejo to ravno sedanji dogodki.

—t— **Trebče.** V nedeljo, 23. julija, je priredila tukajšnja šolka mladina pod nadzorstvom in vodstvom učiteljstva veselico v prid »Rdečemu križu« in »Skladu za vdove in sirote« padlih na soškem bojišču. Ako upoštevamo sedanje razmere in posebno še tukajšnje, moram reči, da je veselica uspela v vsakem oziru dobro. Čistega dohodka je bilo 143 K 92 vin., kar se je izročilo g. c. kr. komisarju. Zraven te vsote se je izročilo še 5 K, ki so se vzele iz puščice v gostilnici tukajšnjega »Gospodarskega društva«. Udeležba je bila mnogoštevilna. Pa kdo bi ne prišel na veselico, ki jo prirede nedolžni otroci, in še posebno, ker je bil njen namen tako blag? Srčna hvala vsem onim, ki so pripomogli do tako lepega uspeha!

—t— **Prepovedani znaki.** Tržasko namestništvo ponovno opozarja, da je prepovedano nositi na čepicah znake z napisi, grbi in imeni, ki se nanašajo na mornarice sovražnih držav.

Istrske vesti.

—i— **Velika škoda za Družbo sv. Cirila in Metoda za Istro** je nastala zaradi tega, ker ne stavljajo več v promet užigalic, ki so se prodajale v nje korist. Kakor znano, je bilo prodajanje teh užigalic prepovedano, a pozneje je ministrstvo zopet dovolilo. Sedaj pa dela oviro dunajska tvrdka »Solo«, ki izdeluje te užigalice. Sporočila je namreč, da je uničila ves papir za napise v hrvatskih narodnih barvah, a sedaj da ne more dobiti drugega. In tako ne more dati užigalic v promet. To je velika škoda za družbo in treba napraviti korake, da se to popravi. To je zopet ena tistih žrtev, ki jih nalaga vojna našemu narodu in ki ni nič manjša zato, ker zadevlje naš kulturni razvoj

—i— **70.000 K dobi Družba sv. Cirila in Metoda** po pokojnem dr. Ivanu Banjavčiču. Kakor znano, je ta goreči hrvatski rodoljub in politik vse svoje imetje — izvzemši neka majhna volila sorodnikom — zapustil »Matici Hrvatski« in Družbi sv. Cirila in Metoda za Istro. Iz te zapuščine so te dni prodali pokojnikove hiše v Zagrebu za vsoto 138.000 KZ. Naša družba dobi toerj okolo 70.000 K.

Iz Dalmacije.

—d— **Odpravljena italijanska imena krajev in otokov v Dalmaciji.** Z Dunaja brzojavljajo: Kompetentni faktorji so — upoštevajoči hrvatski značaj Dalmacije in dosedanjo krivico, ki je omalovaževala ta karakter — zapovedali, da se morajo kraji in otoki imenovati odslej s svojim pravim imenom, t. j. kakor jih imenujejo Hrvati. — Ta vest je tudi uradno potrjena in razglašena. Italijanska imena se smejo samo še dva meseca poleg hrvaškega pisati v oklepajih. Tako je prav! Isto pričakujemo tudi za slovensko in hrvatsko Primorje.

Splošni vestnik.

Prestolonaslednik nadvojvoda Karol Franc Jožef je postal dne 17. t. m. 30 let star. Dne 1. novembra 1903. je postal poročnik, dne 1. novembra 1906. nadporočnik in 1. novembra 1909. ritmojster. Dne 1. novembra 1912. je postal major in 1. maja 1914. podpolkovnik. Kmalu na to je udarila usodna ura; nastala je vojna, malo dni potem, ko je bil prestolonaslednik postal polkovnik. Vojna mu je naložila odgovornosti polna bremena. Dodeljen je bil najvišjemu poveljstvu in 15. julija 1915.

imenovan az generalnega majorja in kontreadmirala ter mu je bilo poverjeno zastopstvo cesarja pri obiskih armade na važnih frontah. Dne 12. marca t. l. je postal nadvojvoda feldmaršallajtnant in kmalu je izvojeval sijajni uspeh pri Asiagu in Arsieru ter koj na to prevzel važno nalogo na vhodni fronti, kjer je, imenovan za generala kavalerije in admirala, zapovednik na gališko-bukovinski fronti. Tekom vojne je vsa armada spoznala in vzljubila prestolonaslednika, in zmage, ki jih je izvojeval, pričajo, da ima v njem vsa država nositelja ponosne bodočnosti.

Razgled.

— **Pričetek šolskega leta 1916./17. kraljevine Hrvatske in Slavonije.** V vseh javnih nižjih in višjih ljudskih ter ženskih strokovnih in obrtnih nadaljevalnih šolah je pričeti z rednim poukom 1. septembra t. l. povsod, kjer so le kaki prostori za šolski pouk na razpolago. — Vse učne osebe morajo biti ob 8. uri zjutraj 1. septembra 1916. na svojih odrejenih službenih mestih; izjema je pri učiteljih, ki so v vojni. Službena mesta teh se smejo nadomestiti le začasno. — V obrtnih nadaljevalnicah je poučevati kakor pred vojno po 8 ur na teden, izjema po 4 ure ob nedeljah tam, kjer nedostaje zadosti šolskih prostorov V izrednih slučajih sme šolski odbor v sporazumu s šol. ravnateljstvom posamezne vajence oprostiti šolskega pouka. — Tudi v ponavljalnih šolah (opetovnicah) mora biti reden pouk.

— **Češki železniški uradnik za šolsko družbo.** Centralni odbor društva čeških železniških uradnikov objavlja v društvenem glasilu poziv do svojih članov in podružnic, naj nabirajo prispevke za podružnice šolke družbe »Ustředni Matice Školská«. Društvo železniških uradnikov samo je darovalo 100 K.

— **Nov list začne izhajati v Zagrebu.** Imenoval se bo »Nova Jugoslavija, neoilirski omladinski žurnal za sve zemlje na jugu monarhije«. Izdajatelj in urednik mu je znani dr. Ljubič, ki se rad imenuje Ild Bogdanov in ki je že ponovno nastopal kot propagator »novih idej«. Zagrebški listi poročajo, da si je Ild Bogdanov pročelje svoje redakcije lastnoročno pobarval v vseh mavričnih barvah, ter pozivljajo cestno policijo in zdravstveno oblast, da naj poseže vmes.

— **Umrl** je v Krakovu profesor geologije na Jagelonskem vseučilišču dvorni svetnik dr. Wierzejski, star 70 let.

— **Mož bodočnosti bo inženir.** V francoskem listu »Je Sais Tout« piše profesor Houllevigue: Z bodočnostjo po vojni se je zdaj pečala vsa Francija, ki je prelila v tej vojni svojo najboljšo kri; razvalinam Arrasa, Reimsa in Verduna se bodo mogoče pridružila še mesta Lille, Saint-Quentin in Charleville. Na teh s krvjo napojenih slavnih razvalinah se bo pričelo mirno, delovno življenje. Graditi bodo morali nova mesta in tvornice in orati polja, pognojena z mrliči. Moški, ki bo zopet zidal na razvalinah, bo inženir.

— **Na krakovskem ženskem učiteljišču** se je oglasilo letos za prvi letnik toliko dijakinj, da so morali 130 prošenj odbiti. Poljski zavodi za učiteljice so bili l. 1915/16 neobičajno močno obiskani. Na teh javnih zavodih je bilo 943 kandidatk, a v zasebnih zavodih jih je bilo 2095.

— **Julijanski koledar na Ogrskem odpravljen.** Z dnem 24. pret. m. je bil po vsej Ogrski odpravljen pravoslavni (Julijanski) koledar.

— **Za nadškofa v Pragi** je imenovan dosedanji brnski škof, grof Pavel Huyn. Nadškof Huyn je Nemec.

— **Škofje vseh hrvaških pokrajin** so izdali skupno pastirsko pismo proti kletvini. Pastirski list nosi 17 podpisov.

— **Profesor časnikarstva.** Dosedanji profesor nacionalne ekonomije na vseučilišču v Lipskem, Karel Bücher, se je odpovedal tej profesuri in se bo posvetil vodstvu posebnega instituta za časnikarstvo. Nemci so v sedanji vojni na lastni koži spoznali velikanski pomen časnikarstva in moč angleških in francoskih, ruskih, italijanskih in ameriških časnikov in časnikarskih agencij.

— **Angleški naučni minister odstopil.** Predsednik angleškega naučnega urada Henderson je odstopil, ker mu ni mogoče istočasno izpolniti svojih dolžnosti kot naučni minister in nalog, k mu jih nalaga zveza z delavsko stranko. Zatrjuje se, da ostane Henderson kot svetovalec delavske stranke v kabinetu. Henderson je namreč eden izmed treh zastopnikov neodvisne delavske stranke v angleškem kabinetu. — »Daily Telegraph« poroča, da je bil lord Crewe imenovan začasno za predsednika naučnega urada. Pozneje bo baje stopil na njegovo mesto kak član poslanske zbornice.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Danes smo morali zaradi pretesnega prostora izpustiti listek, nekaj člankov in več drugih notic. Porabimo prihodnjič!

—n—: Nekrolog o pokojni tov. Minki Vilmanovi smo morali iz gorenjega razloga odložiti na prihodnjo številko. Pozdrav!

Pokojni Josip Cvelbar (glej Kranjske vesti v zadnji štev.!) se je v »Zvončku« podpisaval Cvetko Gorjančev, ne Bogumil Gorenjko, kakor je bilo pomotoma poročano.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva".
Tiska „Učiteljska tiskarna" v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta" v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. julija 1916 **K 86.215·07.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica
IVAN SAVNIK
Kranj
172

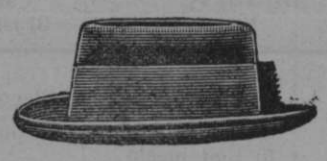

razpošilja na vse strani sveta najmodernejše in najtrpežnejše **klobuke** v vseh cenah in oblikah od kron **3·—** dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja **pod konkurenčno** ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

4328/d. š. sv. 1916.

Razpis učiteljskih služb.

Na občnih javnih ljudskih šolah **na Kranjskem** so razpisana naslednja učiteljska (**nadučiteljska**) mesta v definitivno nameščenje.

Tek. štev.	Šolski okraj	Značaj službe (Nadučiteljsko ali učiteljsko mesto)	Ime službenega kraja	Prošnje je vložiti pri	Opomba
1	2	3	4	5	6
1	Postojna	Učiteljsko mesto	Erzelj (1 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Postojna	Učni jezik slov.
2	„	„	Knežak (4 razr.)	„	„
3	„	Naduč. mesto	Harije (2 razr.)	„	„
4	„	Učiteljsko mesto	„	„	„
5	„	„	Kal (1 razr.)	„	„
6	„	„	Koritnice (1 razr.)	„	„
7	„	„	Kuteževo (1 razr.)	„	„
8	„	„	Šmihel (1 razr.)	„	„
9	„	Naduč. mesto	Košana (3 razr.)	„	„
10	„	Učiteljsko mesto	Ostrožno brdo (1 razr.)	„	„
11	„	„	Št. Peter (5 razr.)	„	„
12	„	„	Planina (2 razr.)	„	„
13	„	„	Slap (1 razr.)	„	„
14	„	„	Šembije (1 razr.)	„	„
15	„	Naduč. mesto	Hrenovice (2 razr.)	„	„
16	„	„	Dol. Zemon	„	„
17	„	Učiteljsko mesto	Št. Vid	„	„
18	Kočevje	Učiteljsko mesto	Fara vas (2 razr.)	c. kr. okr. šol. svetu Kočevje	Učni jezik slov. Prosto stanovanje.
19	„	„	Gotenica (1 razr.)	„	Učni jezik nemški.
20	„	„	Dobrepolje (6 razr.)	„	Moški prosilci imajo prednost. Učni jezik slov.
21	„	„	a) Loški potok (6 raz.)	„	Samo za moške prosilce. Učni jezik slov.
22	„	„	b) Loški potok (6 raz.)	„	Učni jezik slov.
23	„	Naduč. mesto	Stara cerkev (5 razr.)	„	Učni jezik nem.
24	„	Učiteljsko mesto	Koprivnik (3 razr.)	„	„
25	„	„	Novi kot (1 razr.)	„	Učni jezik slov.
26	„	„	Trava (2 razr.)	„	„
27	„	„	Osilnica (1 razr.)	„	„
28	„	„	Rob (1 razr.)	„	„
29	„	„	Ovčjak (1 razr.)	„	Učni jezik nem.
30	„	„	a) Sodražica (6 razr.)	„	Samo za moške prosilce.
31	„	„	b) Sodražica (6 razr.)	„	Učni jezik slov.
32	„	„	c) Sodražica (6 razr.)	„	„
33	„	„	Štalcarji (2 razr.)	„	Učni jezik nem.
34	„	„	Struge (1 razr.)	„	Prosto stanovanje. Učni jezik slov.
35	„	„	Basljiva Loka (1 razr.)	„	„
36	Krško	Učiteljsko mesto	Cerklje (5 razr.)	C kr. okr. šol. svetu Krško	Učni jezik slov.
37	„	Naduč. mesto	Kal (2 razr.)	„	„
38	„	Učiteljsko mesto	St. Rupert (5 razr.)	„	„
39	„	Naduč. mesto	Telče (2 razr.)	„	„
40	„	Učiteljsko mesto	Mokronog (6 razr.)	„	„
41	„	a) Učit. mesto	Št. Janž (5 razr.)	„	„
42	„	b) „	Št. Janž (5 razr.)	„	„
43	Kranj	Naduč. mesto	Naklo (2 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Kranj	Učni jezik slov.
44	„	„	Žabnica (2 razr.)	„	„
45	„	a) Učit. mesto	deška šola	„	Poučuje na obrtni nadaljevalni šoli.
46	„	b) „	Škofja Loka	„	Učni jezik slov.
47	„	Mesto šol. voditelja	Bukovica (1 razr.)	„	„
48	Kranj	Mesto šol. voditelja	Zalilog (1 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Kranj	Poučuje na ekskurendni šoli v Davči. Učni jezik slov.
49	„	Učiteljsko mesto	Deška šola Kranj	„	Poučuje na obrtni nadaljevalni šoli.
50	„	a) Učit. mesto	Deška šola Tržič (8 r.)	„	Učni jezik slov.
51	„	b) „			Učni jezik slov.
52	„	a) Učit. mesto	Dekl. šola Tržič (8 r.)	„	„
53	„	b) „			
54	„	Učiteljsko mesto	Trata pri Gorenji vasi (2 razr.)	„	„
55	Ljubljana-okolica	Naduč. mesto	Polhov gradec (2 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Ljubljana	Učni jezik slov.
56	„	a) Naduč. mesto	Hrušica (3 razr.)	„	„
57	„	b) Učit. mesto	Hrušica (3 razr.)	„	„
58	„	Učiteljsko mesto	Brezovica (3 razr.)	„	„
59	„	„	Dobrova (4 razr.)	„	„
60	„	Naduč. mesto	Št. Jurij (2 razr.)	„	„
61	„	„	Horjul (3 razr.)	„	„
62	„	„	Notranje Gorice (2 r.)	„	„
63	„	Učiteljsko mesto	Sv. Jakob ob Savi (2 r.)	„	„
64	„	„	Kopanj (1 razr.)	„	„
65	„	„	Šmarje (4 razr.)	„	„
66	„	„	D. M. v Polju (6 razr.)	„	„
67	„	„	Gor. Pirniče (1 razr.)	„	„
68	„	„	Podlipa (1 razr.)	„	„
69	„	Naduč. mesto	Preska (2 razr.)	„	„
70	„	a) Učit. mesto	St. Vid pri Ljubljani	„	„
71	„	b) „	(6. razred.)	„	„
72	„	Učiteljsko mesto	Vič (6 razr.)	„	„
73	„	„	Žažar (1 razr.)	„	„
74	Litija	Naduč. mesto	Žalna (2 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Litija	Učni jezik slov.
75	„	Učiteljsko mesto	Vače (2 razr.)	„	„
76	„	„	Šmartno pri Litiji (4 r.)	„	„
77	„	„	Višnja gora (4 razr.)	„	„
78	„	„	Zagorje	„	„
79	Logatec	Učiteljsko mesto	Babno polje (1 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Logatec	Učni jezik slov.
80	„	„	Sv. Trojica	„	„
81	„	„	Spodnja Idrija (Kanomlja) (2 razr.)	„	Učna moč ima poleg normiranih prejemkov dopolnilno doklado po 200 K in opravilno doklado letnih 60 K. Učni jezik slov.
82	„	„	Gor. Logatec (4 razr.)	„	„
83	„	„	Dol. Logatec (4 razr.)	„	„
84	„	„	Planina (4 razr.)	„	„
85	„	„	a) Žiri (4 razr.)	„	„
86	„	„	b) Žiri (4 razr.)	„	„
87	„	Naduč. mesto	Vojsko (2 razr.)	„	„
88	„	Učiteljsko mesto	Zadlog (1 razr.)	„	„
89	„	„	Cerknica (4 razr.)	„	„

Tek. štev.	Šolski okraj	Značaj službe (Nadučiteljsko ali učiteljsko mesto)	Ime službenega kraja	Prošnje je vložiti pri	Opomba
1	2	3	4	5	6
90	Radovljica	Naduč. mesto	Mošnje (2 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Radovljica	Učni jezik slov.
91	„	„	Belapeč (2 razr.)	„	Učni jezik nem.
92	„	Učiteljsko mesto	Kranjska gora (3 r.)	„	Učni jezik slov.
93	„	„	Srednja vas (3 razr.)	„	„
94	„	„	Koroška Bela (4 razr.)	„	„
95	Novo mesto	a) Naduč. mesto	Ambrus (2 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Novo mesto	Učni jezik slov.
96	„	b) Učit. mesto	„	„	„
97	„	„	Gaberje (1 razr.)	„	„
98	„	Naduč. mesto	Hinje (2 razr.)	„	„
99	„	„	Podgrad (2 razr.)	„	„
100	„	a) Učit. mesto	Žužemberk (4 razr.)	„	„
101	„	b) „	„	„	„
102	Novo mesto	Učiteljsko mesto	Šmihel pri Žužemberku (1 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Novo mesto	Učni jezik slov.
103	„	„	Stopiče (3 razr.)	„	„
104	„	„	Žvirce (1 razr.)	„	„
105	„	„	Čatež (2 razr.)	„	„
106	„	Naduč. mesto	Brusnice (2 razr.)	„	„
107	Kamnik	Učiteljsko mesto	Blagovica (1 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Novo mesto	Učni jezik slov.
108	„	a) Naduč. mesto	St. Gothard (2 razr.	„	„
109	„	b) Učit. mesto	„	„	„
110	„	Učiteljsko mesto	Mengeš	„	„
111	„	a) Naduč. mesto	Vrhpolje (2 razr.)	„	„
112	„	b) Učit. mesto	„	„	„
113	„	Učiteljsko mesto	Peče (1 razr.)	„	„
114	„	„	Sela (1 razr.)	„	„
115	Kamnik	Učiteljsko mesto	Stranje (2 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Novo mesto	Učni jezik slov.
116	„	„	Tunjice (1 razr)	„	„
117	„	Naduč. mesto	Čemšenik (2 razr.)	„	„
118	„	„	Vodice (2 razr.)	„	„
119	Črnomelj	Učiteljsko mesto	Bojanci (1 razr.)	C. kr. okr. šol. svetu Črnomelj	Učni jezik slov.
120	„	„	Adlešiči (1 razr)	„	„
121	„	„	Božjakovo (1 razr.)	„	„
122	„	„	Telčji vrh (1 razr.)	„	„
123	„	„	Preloka (1 razr.)	„	„
124	„	„	Radence (1 razr.)	„	„
125	„	„	Črešnjevec (1 razr.)	„	„
126	„	Naduč. mesto	Suhor (3 razr.)	„	„
127	„	Učiteljsko mesto	Vrh (1 razr.)	„	„
128	„	Naduč. mesto	Črnomelj (5 razr.)	„	„
129	„	Učiteljsko mesto	Zagozdac (1 razr.)	„	„
130	Mesto Ljubljana	Učiteljsko mesto	I. mestna deška šola v Ljubljani (6 razr.)	C. kr. mestni šolski svet Ljubljana	Učni jezik slov.
131	„	„	II. mestna deška šola v Ljubljani (8 razr.)	„	„
132	„	„	Pomožni oddelek na IV. mestni deški šoli v Ljubljani.	„	„
133	Mesto Ljubljana	Učiteljsko mesto	Dekliška ljudska šola v Šiški (8 razr.)	Mesto Ljubljana	Učni jezik slov.
134	„	„	Mestna deška nemška ljudska šola v Ljubljani (4 razr.)	„	Učni jezik nem.

Prošnje je vložiti do **30. septembra 1916.** Učitelji-vojaki jih naj vložé pri okrajni šolski oblasti, ki je navedena pod rubriko 5.

Opomba: Če se učna oseba poteza alternativno za več učnih mest, naj vpošlje za vsako mesto posebno prošnjo. Učiteljem vojakom ni gledati na obliko (zadostuje navadna vojna dopisnica) tudi se pri teh ne zahteva, da bi bile njihove prošnje opremljene z listinami, ako jih ne morejo priložiti. Prosilci, ki niso učitelji-vojaki, naj vložé svoje prošnje na predpisani način službenim potom.

Prošnje, ki so bile že v letu 1916. podane za katero izmed razpisanih mest, imajo za ta razpis svojo veljavo.

Imenovanje učnih oseb, ki dosedaj še niso bile definitivne, se bo izvršilo z naknadnim uvrščenjem v status in z ozirom na interese onih provizoričnih učiteljev-vojakov, katerih definitivna namestitev se more izvršiti šele v poznejšem času.

Deželni šolski svet si pa pridrži pravico, da ne odda razpisanih učnih mest definitivno posebno tedaj ne, ako bi bili s tem oškodovani interesi kakega učitelja-vojaka.

C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko.

Ljubljana, 25. julija 1916.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 13

se priporoča slavnemu občinstvu **za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del,** cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzorčnih knjig, vzorčnih kartonov, komisijskih knjig za potovalce po tvorniških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice **po nizki ceni.** — Tiskanje pogrebnih trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

Ali ste že pridobili mladinskemu listu „Zvonček“ novega naročnika?

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani.

r. z. z o. j.

Čekovni račun štev. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot **osnovne glavnice učiteljskih društev.** Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%. Obrestovanje se pričenja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

	mesečnih rokih		rokov		rok
A	v 12	in sicer	11	à 9 K — h,	12. 4 K 73 h
B	„ 18	„	17	„ 6 „ — „	18. 3 „ 56 „
C	„ 24	„	23	„ 4 „ 50 „	24. 4 „ — „
D	„ 38	„	37	„ 3 „ — „	38. — „ 66 „
E	„ 46	„	45	„ 2 „ 50 „	46. 1 „ 81 „
F	„ 60	„	59	„ 2 „ — „	60. — „ 70 „
G	„ 70	„	69	„ 1 „ 75 „	70. 1 „ 42 „
H	„ 85	„	84	„ 1 „ 50 „	85. 1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franko, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati **edino** na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. **Zadružni lokal** je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvzemši praznikov vsak četrtek in vsako soboto od ½5. do ½6, ure popoldne.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani.

plačuje vdovam društvenikov letno po **200 K pokojnine** do smrti, ozir. za dobo vdovstva, sirotam po očetu letnih 50 K, sirotam po očetu in materi pa letnih **100 K vzgojnine** do izpolnjenega 18. leta.

Udnina znača na leto za neoženjene po 12 K, za oženjene po 20 K, pristopnina pa tolikokrat po 2 K, kolikor let je star tisti ki pristopa. Pristopnina se lahko vplača v 4 nepretrganih polletnih obrokih. Pravi ud postane šele po preteku dveh let od vplačila prvega roka pristopnine. Kdor umrje v dobi provizorija, se stroški povrnejo. Prošnji za sprejem je treba pridejati rodovinski izpiseh in zdravniško izpričevalo. Sprejet more biti le kranjski učitelj.

Staršem, mladinoljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega **Julčka zbrani spisi** I., II., III., IV., V. in VI. zvezek . . . . . à K 1·—
2. A. Rapè: **Mladini,** I., II., III., IV. in V. zvezek . . . „ „ 1·—
3. E. Gangl: **Zbrani spisi,** I., II. in III. zvezek . . . . „ „ 1·—
4. A. Rapè: **Dane** . . . . . „ „ 1·—
5. J. Slapšak: **Turk pred Sv. Tlnom** . . . . . „ „ 1·20
6. Jos. Ribičič: **Kraljestvo čebel** . . . . . „ „ —·80
7. Jos. Ribičič: **Vsem dobrim** . . . . . „ „ 1·—
8. Pav. Flerè: **Babica pripoveduje** I. in II. zvezek. . . „ „ —·60
9. Pav. Flerè: **F. Palnakovi spisi,** I. in II. zvezek . . „ „ 1·—
10. Ivo Trošt: **Moja setev** I. in II. zvezek . . . . . „ „ 1·—
11. Janko Žirovnik: **Narodne pesmi za mladino,** I., II. in III. zvezek . . . . . „ „ —·20